

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd – RP 26/2016 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt

Ärende

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt (RP 26/2016 rd).

Beredning i utskott

Utskottets betänkande: Lagutskottet (LaUB 5/2016 rd).

Beslut

Riksdagen har antagit följande lag:

Lag

om statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt

Statens rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt ordnar rättshjälps- och intressebevakningstjänster som produceras av distriktens rättshjälpsbyråer och intressebevakningsbyråer, om inte något annat följer av 4 §. På Åland produceras tjänsterna dock av en rättshjälps- och intressebevakningsbyrå.

Ordnanandet av rättshjälpstjänster innebär att se till att de tjänster som rättshjälpsbyråerna ska sköta enligt rättshjälpslagen (257/2002) och bestämmelser annanstans i lag eller förordning tillhandahålls jämlikt inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet. Ordnanandet av intressebe-

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

vakningstjänster innebär att se till att det på det regionala planet finns tillräckligt med intressebevakningstjänster för intressebevakaruppdrag enligt lagen om förmyndarverksamhet (442/1999).

Rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet ska svara för att utbudet av rättshjälps- och intressebevakningstjänster är jämnt fördelat inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet.

Bestämmelser om rättshjälps- och intressebevakningsdistrikten, deras byråer och verksamhetsställen samt de kommuner för vilkas intressebevakningstjänster rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet ansvarar utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

2 §

Direktören för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet

Inom varje rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt ska det finnas en direktör för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet samt ett tillräckligt antal andra anställda.

Behörighetsvillkoren för direktören för ett rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt är juris magisterexamen eller någon annan lämplig högre högskoleexamen, sådan mångsidig erfarenhet som uppgiften förutsätter, i praktiken visad ledarförmåga och erfarenhet av ledarskap.

Justitieministeriet utnämner direktören för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet för högst fem år i sänder. Direktören för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet utnämner övrig personal inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet. Genom förordning av justitieministeriet får det föreskrivas om avvikelser från denna utnämningens behörighet.

Direktören för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet fastställer distriktets arbetsordning och avgör övriga ärenden som gäller distriktet, om det inte föreskrivs eller i arbetsordningen bestäms att ärendena ska avgöras av någon annan tjänsteman.

3 §

Övriga tjänster inom rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt

Vid en rättshjälpsbyrå ska det finnas ett ledande offentligt rättsbiträde och ett behövligt antal andra offentliga rättsbiträden samt annan personal. Vid en intressebevakningsbyrå ska det finnas en ledande allmän intressebevakare och ett behövligt antal andra allmänna intressebevakare samt annan personal. Vid Ålands rättshjälps- och intressebevakningsbyrå ska det finnas ett ledande offentligt rättsbiträde samt ett tillräckligt antal andra anställda.

4 §

Avtal om produktion av rättshjälps- och intressebevakningstjänster

Ett rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt kan efter samråd med justitieministeriet köpa rättshjälps- och intressebevakningstjänster, om detta behövs med hänsyn till den regionala tillgången på sådana tjänster eller av någon annan anledning. Tjänster får köpas endast hos sådana producenter som har tillräckligt kunnande och tillräckliga resurser för uppdraget och vars övriga uppgifter eller vars verksamhet med avseende på dess art eller syfte inte äventyrar en opartisk och korrekt skötsel av rättshjälpen eller intressebevakningen.

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

Rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet ska ingå avtal om produktionen av tjänsterna med en sådan tjänsteproducent som avses i 1 mom. Avtalet får ingås på viss tid eller tills vidare.

Avtalstvister ska behandlas som förvaltningstvistemål i förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Andra tjänsteproducenter än intressebevakningsbyråer får avböja ett intressebevakningsuppdrag, om det är uppenbart att det skulle strida mot deras avtal om produktion av tjänster att ta emot uppdraget.

En rättshjälpsbyrå eller intressebevakningsbyrå ska på begäran gottgöra huvudmannen för en sådan producent som avses i 1 mom. det mervärdesskattebelopp som eventuellt ingår i ett arvode.

Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas på anställda hos en sådan producent som avses i 1 mom. när de sköter rättshjälps- och intressebevakningsuppdrag enligt denna lag.

5 §

Lämnande av handräckning

Offentliga rättsbiträden och allmänna intressebevakare ska på begäran lämna varandra handräckning.

Rättshjälpsbyrån bestyrker i fråga om i Finland bosatta personer de uppgifter om inkomst och förmögenhet som behövs för rättshjälpsansökningar till Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna och till Europeiska unionens domstol. De offentliga rättsbiträdena kan avgiftsfritt ge utländska rättshjälpsmyndigheter handräckning.

6 §

Allmän styrning och tillsyn

Den allmänna styrningen av och tillsynen över ordnandet av de offentliga rättshjälpstjänsterna och de allmänna intressebevakningstjänsterna utövas av justitieministeriet.

2 kap.

Rättshjälpsbyråerna

7 §

Behörighetsvillkor för offentliga rättsbiträden

Behörighetsvillkoren för tjänsten som ledande offentligt rättsbiträde och offentligt rättsbiträde är annan högre högskoleexamen i juridik än magisterexamen i internationell och komparativ rätt samt tillräcklig erfarenhet av arbete som rättegångsbiträde eller av domaruppgifter.

Riksdagens svar RSV 62/2016 rd

8 §

Tillsyn över offentliga rättsbiträden

De offentliga rättsbiträdena ska hederligt och samvetsgrant utföra de uppgifter som anförtrotts dem samt iaktta god advokatsed i alla sina uppdrag.

De offentliga rättsbiträdena står under advokatföreningens tillsyn på det sätt som föreskrivs om advokater i 6, 6 a, 7, 7 a—7 d och 7 g—7 k § i lagen om advokater (496/1958). På de offentliga rättsbiträdenas rätt att söka ändring i ett avgörande i ett tillsynsärende samt på behandlingen av ett sådant ändringssökande tillämpas vad som föreskrivs i 10 § i den lagen.

9 §

Annan verksamhet som bedrivs av offentliga rättsbiträden

Ett offentligt rättsbiträde får inte vara delägare, bolagsman eller medlem i ett bolag eller någon annan sammanslutning som bedriver advokatverksamhet. Rättsbiträdet får inte heller ha någon annan sådan avlönad befattning som inverkar menligt på uppgiften som rättsbiträde och som han eller hon har rätt att avsäga sig.

10 §

Andra än i rättshjälpslagen avsedda klienter

Rättshjälpsbyrån får ge juridisk hjälp även till andra än de som är berättigade till rättshjälp enligt rättshjälpslagen, om det finns grundad anledning till detta med tanke på den som ansöker om tjänster eller för att rättshjälpsverksamheten ska kunna ordnas på behörigt sätt. Då tas det för tjänsterna ut en ersättning som motsvarar ett genomsnittligt advokatarvode på orten. Biträdandet av klienter som avses i denna paragraf får inte hindra tillhandahållandet av tjänster enligt rättshjälpslagen.

11 §

Jäv för offentliga rättsbiträden

I fråga om jäv för offentliga rättsbiträden gäller vad som föreskrivs och bestäms om jäv för advokater.

Offentliga rättsbiträden som arbetar vid olika rättshjälpsbyråer inom ett rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt får biträda motparter, om de inte är jäviga i det enskilda fallet.

12 §

Hänvisande av rättshjälpsökanden i specialfall

En rättshjälpsökande ska hänvisas till en annan rättshjälpsbyrå eller till ett privat biträde, om 1) det offentliga rättsbiträdet är jävigt i ärendet,

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

2) de offentliga rättsbiträdena vid den rättshjälpsbyrå till vilken sökanden har vänt sig inte på grund av sin arbetssituation kan sköta ett brådskande ärende,

3) det inte råder ömsesidigt förtroende mellan det offentliga rättsbiträdet och den som begär rättshjälp,

4) den rättshjälpsbyrå till vilken sökanden har vänt sig inte kan tillhandahålla tjänster på sökandens eget språk, finska eller svenska,

5) det finns annan grundad anledning.

I andra ärenden än sådana som behandlas i domstol hänvisas sökanden i de situationer som avses i 1 mom. till en annan rättshjälpsbyrå, om den närmaste rättshjälpsbyrån finns inom ett avstånd som kan anses vara rimligt för uträttande av ärenden. I annat fall hänvisas sökanden till ett privat biträde.

13 §

Rättsbiträdenas beslutanderätt

Ledande offentliga rättsbiträdet eller ett offentligt rättsbiträde avgör de ärenden som med stöd av rättshjälpslagen ska avgöras vid rättshjälpsbyrån. Ledande offentliga rättsbiträdet kan skriftligen förordna en annan tjänsteman att avgöra rättshjälpsansökningar i klara fall. Om avgörandet av ansökan lämnar rum för tolkning, ska ansökan lämnas över till ett offentligt rättsbiträde för avgörande.

Ledande offentliga rättsbiträdet fattar beslut om framställande av en i 10 § 2 mom. i rättshjälpslagen avsedd begäran hos ett penninginstitut. Beslutet får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Över förvaltningsdomstolens beslut får besvär anföras endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

14 §

Utredning om skydd av uppgifter

Innan en sådan teknisk anslutning som avses i 10 § 3 mom. i rättshjälpslagen öppnas till ett personregister vid en skattemyndighet eller Folkpensionsanstalten, ska rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet för den registeransvarige lägga fram en utredning om att uppgifterna kommer att skyddas på behörigt sätt.

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

3 kap.

Intressebevakningsbyråerna

15 §

Behörighetsvillkor och uppgifter för allmänna intressebevakare

En allmän intressebevakare ska ha de färdigheter och den erfarenhet och utbildning som behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgiften. Den utbildning som krävs för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktens tjänster som ledande allmänna intressebevakare är lämplig högre högskoleexamen och för tjänsterna som allmän intressebevakare lämplig högskoleexamen.

På allmänna intressebevakare tillämpas bestämmelserna om intressebevakare i lagen om förmyndarverksamhet, om inte något annat föreskrivs i denna lag.

16 §

Förordnande av en allmän intressebevakare till ett uppdrag

Till ett intressebevakningsuppdrag förordnas en allmän intressebevakare inom det rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt som avses i 1 § 4 mom.. Förordnandet sänds till en intressebevakningsbyrå eller annan tjänsteproducent enligt vad som bestäms i rättshjälps- och intressebevakningsdistriktets arbetsordning.

Fördelningen av intressebevakningsförordnandena mellan tjänsteproducenterna inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet sker på grundval av huvudmannens hemkommun, språk, ärendets art eller andra motsvarande omständigheter. Närmare bestämmelser om fördelningen av intressebevakningsförordnandena får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

Av särskilda skäl, när huvudmannens intresse kräver det, får som intressebevakare även förordnas en allmän intressebevakare vid något annat distrikt än det som avses i 1 § 4 mom. Innan förordnandet meddelas ska det andra rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet höras på lämpligt sätt.

Tjänsteproducenten beslutar vilken tjänst eller vilket uppdrag som allmän intressebevakare som förordnandet ska gälla. Tjänsteproducenten ska utan dröjsmål meddela förmyndarmyndigheten och huvudmannen om att förordnandet tagits emot och om ändringar i tjänsteproducentens beslut. Dessutom ska intressebevakarens titel och ordningsnummer meddelas.

Vad som i 5 § i lagen om förmyndarverksamhet föreskrivs om givande av samtycke tillämpas inte på förordnande av allmänna intressebevakare vid rättshjälps- och intressebevakningsdistriktens intressebevakningsbyråer. När det gäller andra tjänsteproducenter ska domstolen eller förmyndarmyndigheten dock på lämpligt sätt höra tjänsteproducenten innan ett förordnande till ett intressebevakningsuppdrag meddelas.

Om ett intressebevakningsuppdrag inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet överförs från en allmän intressebevakare till en annan hos samma tjänsteproducent eller från en allmän intressebevakare vid en intressebevakningsbyrå till en allmän intressebevakare vid en annan intressebevakningsbyrå, ska bestämmelserna om lämnande av egendomsförteckning och slutredovisning i 48 § 1 mom. och 52 § i lagen om förmyndarverksamhet inte tillämpas.

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

17 §

Jäv för allmänna intressebevakare

En allmän intressebevakare är jävig att företräda huvudmannen, om intressebevakaren själv har företrätt motparten i samma ärende eller i ett annat ärende där de omständigheter som kommit fram kan ha betydelse för det aktuella ärendet. En allmän intressebevakare kan företräda sin huvudman, även om motparten företräds av en annan allmän intressebevakare som är anställd hos samma tjänsteproducent.

I fråga om jäv för allmänna intressebevakare tillämpas dessutom vad som i lagen om förmyndarverksamhet föreskrivs om jäv för intressebevakare.

18 §

Rätt till arvode

När intressebevakaren är en allmän intressebevakare är det den i vars tjänst intressebevakaren är som har rätt till arvode och ersättning av huvudmannens medel enligt 44 § i lagen om förmyndarverksamhet.

19 §

Rätt att få uppgifter med hjälp av teknisk anslutning

En allmän intressebevakare vid en intressebevakningsbyrå har rätt att av Skatteförvaltningen och Folkpensionsanstalten få de uppgifter som avses i 89 § 1 mom. i lagen om förmyndarverksamhet med hjälp av en teknisk anslutning. Innan den tekniska anslutningen öppnas till ett personregister ska rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet för den registeransvarige lägga fram en utredning om att uppgifterna kommer att skyddas på behörigt sätt.

4 kap.

Särskilda bestämmelser

20 §

Lämnande av uppgifter och tystnadsplikt

En sådan producent av rättshjälps- och intressebevakningstjänster som avses i 4 § 1 mom. är skyldig att lämna rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet de uppgifter om verksamheten som behövs för övervakningen av att avtalet följs.

På tystnadsplikten för producenter av intressebevakningstjänster tillämpas vad som i 92 § i lagen om förmyndarverksamhet föreskrivs om tystnadsplikt för intressebevakare.

Riksdagens svar RSV 62/2016 rd

21 §

Närmare bestämmelser

Närmare bestämmelser om uppgifterna och ersättarna för rättshjälps- och intressebevakningsdistriktens direktörer och för ledande offentliga rättsbiträden och ledande allmänna intressebevakare, om övrig personal inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet och deras behörighetsvillkor och uppgifter, om godkännande av inkomster och utgifter samt om beslutanderätten i fråga om personalens tjänste- eller anställningsförhållanden får utfärdas genom förordning av justitieministeriet. Genom förordning av justitieministeriet får det dessutom utfärdas bestämmelser om ledningsgrupper vid rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet och om dessa ledningsgruppers uppgifter.

Närmare föreskrifter om ordnandet av arbetet inom rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet meddelas i rättshjälps- och intressebevakningsdistriktets arbetsordning.

22 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs lagen om statliga rättshjälpsbyråer (258/2002) och lagen om ordnande av intressebevakningstjänster i förmyndarverksamheten (575/2008).

23 §

Övergångsbestämmelser

På intressebevakningsförordnanden som innehas av allmänna intressebevakare vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas vad som föreskrivs om förordnanden i 16 § 1 mom. Den tjänsteproducent som är mottagare ska meddela förmyndarmyndigheten om intressebevakarens titel och ordningsnummer. Då tillämpas inte de bestämmelser om lämnande av egendomsförteckning och slutredovisning som avses i 48 § 1 mom. och 52 § i lagen om förmyndarverksamhet.

En hänvisning annanstans i lag eller förordning till någon av de lagar som upphävs i 22 § 2 mom. avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till denna lag. En hänvisning annanstans i lag eller förordning till en statlig rättshjälpsbyrå avser efter ikraftträdandet av denna lag en hänvisning till rättshjälps- och intressebevakningsdistriktet.

Helsingfors 24.5.2016

Riksdagens svar RSv 62/2016 rd

På riksdagens vägnar

talman

generalsekreterare